

Міністерство освіти і науки України
Подільський державний аграрно-технічний університет

Голова приймальної комісії ПДАТУ

професор

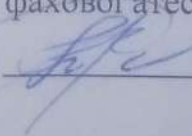
В.В. Іванишин

лютого 2021р.

ПРОГРАМА

вступного фахового іспиту
для здобуття ступеня бакалавра
за спеціальністю 051 «Економіка»

Голова фахової атестаційної комісії

доцент Н.Л. Корженівська

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	4
Складові програми для визначення фахових компетентностей вступників	5
Критерії оцінювання	18
Список рекомендованої літератури	19

Вступний фаховий іспит передбачає перевірку здатності вступника до опанування освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» кваліфікація бакалавр з економіки.

Питання вступного фахового іспиту відповідають освітньо-кваліфікаційній характеристиці та освітньо-професійним програмам випускників закладів вищої освіти I – II рівнів акредитації, фаху (спеціальності) і побудовані з урахуванням знань, умінь і навичок якими повинен володіти фахівець за освітньо-кваліфікаційним рівнем, освітньо-професійним ступенем та освітнім ступенем.

Вступний фаховий іспит проводиться у тестовій формі.

Завдання вступного фахового іспиту складається із 50 запитань.

Тестові завдання представлені 4 питаннями, що потребують обрання лише однієї відповіді із запропонованого набору варіантів.

Час виконання тестових завдань становить 90 хвилин.

Вірний варіант відповіді позначається у відповідній клітинці оціночного листа позначкою «+», наприклад:

№ запитання	відповідь			
	А	Б	В	Г
1	+			
2			+	
3				+
4		+		

СКЛАДОВІ ПРОГРАМИ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ВСТУПНИКІВ

Зміст поняття підприємство як первинної ланки економіки. Основні риси підприємства, що виділяють його з сукупності з інших форм організації колективної діяльності, та характеризують як самостійного суб'єкта господарювання. Характеристика взаємних очікувань підприємства та інших суб'єктів економіки.

Основні підходи до визначення сутності підприємства за класичною економічною теорією, у кейнсіанській економічній теорії, неокласичній теорії. Інституціональна концепція підприємства. Еволюційна теорія підприємства.

Підприємницька модель підприємства та її особливості. Концепція агентської моделі підприємства. Визначення сутності підприємства згідно «теорії виживання». Інтеграційна концепція підприємства. Класична та інноваційна моделі підприємництва.

Сутність підприємництва та його характерні риси. Суб'єкти та об'єкти підприємницької діяльності. Основні функції, принципи здійснення і види підприємництва. Роль підприємництва у суспільстві. Значення підприємницької діяльності для функціонування ефективної системи господарювання.

Основні організаційно-правові форми підприємницької діяльності. Франчайзинг як особлива форма організації бізнесу. Загальна типологія виробничої і посередницької підприємницької діяльності.

Формування належного підприємницького середовища. Ризик у підприємницькій діяльності. Державне регулювання підприємництва. Державна політика активізації підприємницької діяльності в Україні.

Поняття підприємства як організаційно відокремленої та економічно самостійної первинної ланки виробничої сфери. Місія та цілі функціонування підприємства. Ознаки підприємства як суб'єкта господарювання. Класифікація підприємств за певними ознаками. Юридичні акти, які регламентують умови створення та функціонування підприємства. Господарський кодекс України, його основні положення.

Господарські товариства. Умови та особливості створення. Майнові права. Організація управління та ліквідація господарських товариств. Порівняльна характеристика різних типів господарського товариства (акціонерне товариство, товариство з обмеженою відповідальністю, повне та командитне товариство). Характеристика об'єднань підприємств (асоціація, консорціум, концерн, корпорації, фінансово-промислові групи, холдинг та ін.).

Характеристика основних видів діяльності підприємства (звичайна, надзвичайна, основна, операційна, фінансова, інвестиційна, інша). Особливості

врахування витрат та результатів діяльності підприємства за різними напрямками діяльності.

Підприємство як відкрита економічна система, елементи економічної системи. Особливості підприємства як системи. Взаємодія підприємства із зовнішнім середовищем.

Мікросередовище функціонування аграрних підприємств та його елементи: споживачі сільськогосподарської продукції, посередники, постачальники, агросервісні підприємства й організації, фінансово-кредитні установи, юридичні контори, найближчі конкуренти, закони і державні органи.

Макросередовище та його основні складові: науково-технічний прогрес, стан економіки, природно-екологічне довкілля, інформаційне забезпечення, науково-технічний прогрес, політико-правові фактори, соціально-культурне середовище.

Поняття, сучасні принципи процесу управління. Раціональна та неформальна концепції управління. Об'єктивна необхідність і поняття управління суб'єктами господарювання. Планування, організація, мотивація і контроль як основні функції управління підприємством. Змістова характеристика економічних, організаційно-розпорядчих і соціально-психологічних методів управління.

Поняття і параметри організаційної структури управління підприємством (організацією). Основні типи організаційних структур управління: лінійні, функціональні, лінійно-функціональні, дивізійні, матричні. Принципи та етапи процесу побудови організаційних структур управління виробничими і невиробничими підприємствами. Особливості вибору організаційних структур управління новостворюваних підприємств різних розмірів і форм власності, галузевої належності. Необхідність та принципи формування вищих органів управління підприємствами та організаціями.

Поняття і загальна характеристика ринкового середовища функціонування підприємств. Загальні принципи та етичні норми поведінки господарюючих суб'єктів на ринку. Попит і пропозиція на сільськогосподарську продукцію. Особливості визначення ринкового попиту на окремі види продукції (послуг). Їх зміна та її наслідки. Взаємозв'язок між попитом і пропозицією та ціною на сільськогосподарську продукцію. Фактори, які впливають на їх зміну. Ціна рівноваги, її формування. Цінова еластичність попиту на продукцію сільського господарства. Його вплив на економічний стан аграрних підприємств. Складові елементи ринкової інфраструктури.

Сільськогосподарська проблема довгострокового періоду, причини, що її породжують та передумови формування. Аналіз сучасного стану продовольчого ринку України.

Вироблена продукція як конкретний продукт праці, результат діяльності виробничих та інших господарських систем. Показники обсягу продукції (послуг): натуральні та вартісні. Номенклатура та асортимент продукції (послуг). Товарна, валова, реалізована і чиста продукція. Маркетинговий підхід до визначення випуску продукції.

Поняття, роль і функції ціни у ринковій економіці. Аналіз ціноутворюючих факторів Види цін (тарифів) і сфери їх застосування. Конкурентна ціна та умови її формування.

Рентний принцип ціноутворення в сільському господарстві. Структура ціни на сільськогосподарську продукцію. Ціна як інтегрований показник якості. Цінова конкуренція між виробниками і характер її прояву. Цінова конкурентоспроможність товарів і методика її визначення. Фактори підвищення цінової конкурентоспроможності аграрних підприємств.

Механізм формування цін на сільськогосподарську продукцію на сучасному етапі. Договірні та вільні ціни. Біржова ціна. Індикативні ціни. Внутрішньогосподарські і середні реалізаційні ціни.

Паритетність цін: поняття, методика визначення паритетних цін в умовах ринку. Функція паритетних цін.

Сутність, мета, об'єкти та принципи прогнозування. Класифікація прогнозів за масштабами прогнозування, часом передбачення, характером об'єкта, функцією прогнозу. Фактографічні та евристичні методи прогнозування.

Планування, його мета та методологічні основи планування. Основні принципи планування. Перспективне планування діяльності підприємства.. Місія та цілі стратегічного планування діяльності підприємств, його етапи. Види стратегічних альтернатив залежно від обраної генеральної стратегії. Тактичне планування господарсько-фінансової діяльності. Бізнес планування, його значення і зміст.

Зміст, завдання та місце виробничої програми в системі господарських планів підприємства. Основні розділи виробничої програми. Класифікація видів продукції підприємства за ступенем готовності, характером об'єкта виробництва, особливостями використання, напрямками збуту.

Методи вимірювання та показники обсягу діяльності підприємства, їх специфіка по галузях господарювання. Показники виробничої програми: товарна, валова, чиста, умовно-чиста, нормативно-чиста, реалізована продукція. Поняття внутрішньогосподарського та валового обороту. Взаємозв'язок між показниками, методика розрахунку, характер використання.

Методичні інструменти аналізу виконання виробничої програми підприємства. Фактори, що визначають обсяг виробництва продукції, та їх

врахування при формуванні виробничої програми. Системи та методи планування виробничої програми підприємства. Основні фази процесу планування. Методи планування, визначення необхідного та можливого обсягів виробничої програми підприємства.

Умови оптимізації обсягів випуску продукції у конкурентному середовищі. Методичні підходи до оптимізації виробництва у середовищі, критерії оптимізації. Методи і показники оптимального визначення варіантів виробничої програми. Умови забезпечення виконання виробничої програми підприємства.

Управління обсягами реалізації продукції підприємства, залишками готової продукції. Оперативне виробниче планування обсягів, ритмічності виробництва та реалізації продукції.

Поняття персоналу аграрних підприємств. Його характеристика за кваліфікаційними ознаками, в залежності від терміну найняття на роботу. Обліковий склад працівників підприємства. Поняття середньооблікової чисельності штатних працівників, облікового складу і середньооблікової чисельності всього персоналу в еквіваленті повної зайнятості. Середньоювочна чисельність. Принципи формування персоналу підприємств в умовах ринкової економіки. Основні завдання управління трудовими ресурсами на підприємстві. Фактори, що впливають на формування трудових ресурсів.

Динаміка показників забезпеченості сільського господарства трудовими ресурсами. Показники використання трудового потенціалу та методика їх визначення. Вплив забезпеченості виробництва і якісного складу працівників на ефективність господарської діяльності. Календарний графік робіт підприємства і методика визначення потреби у найманих працівниках. Сезонність виробництва, показники її вимірювання, негативні наслідки і шляхи пом'якшення. Комплексна оцінка різних категорій персоналу та її методика.

Продуктивність праці як економічна категорія. Різноманітність підходів до визначення та методи розрахунку продуктивності праці на підприємствах виробничої сфери. Показники рівня продуктивності праці. Зовнішні та внутрішні чинники зростання продуктивності праці. Динаміка і резерви підвищення продуктивності праці на підприємствах України за сучасних умов господарювання.

Поняття оплати праці. Основні функції заробітної плати (відтворювальна, стимулююча, регульовальна, соціальна) та їх реалізація. Державна політика оплати праці. Механізм державного регулювання оплати праці та соціального захисту. Регулювання оплати праці на основі колективного договору. Основи організації оплати праці на підприємствах (в організаціях). Тарифно-посадова система (тарифно-кваліфікаційні довідники; кваліфікаційні довідники посад

керівників, спеціалістів і службовців; тарифні сітки; схеми посадових окладів або єдина тарифна сітка).

Форми заробітної плати, що базуються на тарифній системі — погодинна та відрядна. Основні системи оплати праці у межах кожної з систем. Права засновників щодо вибору форм і систем оплати праці. Сучасні тенденції у застосуванні форм заробітної плати. Основна і додаткова заробітна плата. Доплати і надбавки як самостійний елемент заробітної плати, що спрямовується на компенсацію чи винагороду за суттєві відхилення від нормальних умов роботи. Їх відмінність від тарифної заробітної плати. Основні принципи формування системи преміювання персоналу. Організація преміювання окремих категорій персоналу (робітників, функціональних груп спеціалістів і службовців). Участь працівників у прибутках підприємства.

Поняття і види нематеріальних ресурсів підприємства, їхній вплив на конкурентоспроможність його продукції на ринку. Характеристика об'єктів промислової власності: винаходів, промислових зразків, корисних моделей, товарних знаків і знаків обслуговування. Інформація як особливий суспільний ресурс. Поняття та елементний склад нематеріальних активів (патенти на право виключного користування об'єктами промислової власності, авторське право, право на користування іншими нематеріальними ресурсами у формі ліцензії, ноу-хау, гудвіл, тощо).

Способи придбання нематеріальних активів. Основні підходи до визначення вартості окремих об'єктів інтелектуальної власності та нематеріальних активів. Визначення ринкової вартості нематеріальних активів – об'єктів інтелектуальної власності.

Нормативна база обчислення амортизації нематеріальних активів. Оцінка і строки зношування (старіння) нематеріальних активів підприємства.

Суть, види та функції капіталу. Виробничі засоби підприємства. Основні засоби як один з найважливіших факторів виробництва. Склад основних засобів підприємства у відповідності до сучасних стандартів. Функціонально-групова та елементна структура основних засобів. Розподіл основних засобів на виробничі та невиробничі, а також на активну та пасивну частини. Виробничі засоби як вартісна категорія.

Поняття "оцінка основних засобів". Первісна, переоцінена, залишкова, ліквідаційна, справедлива та балансова вартості основних засобів, Періодична індексація основних фондів. Методичні основи оцінки основних виробничих засобів.

Характеристика та необхідність процесу відтворення основних засобів. Фізичне та моральне спрацювання основних засобів. Види фізичного та морального спрацювання та техніко-економічного старіння засобів праці та

застосовувані форми їх усунення. Амортизація основних фондів. Її основні функції. Норми амортизаційних відрахувань на повне відновлення (реновацію) основних фондів. Методи амортизації та методичні основи нарахування амортизаційних відрахувань. Строки експлуатації машин та устаткування, методичні підходи до їх оптимізації. Характеристика ремонту, модернізації і заміни діючих засобів праці та економічна оцінка доцільності витрат на їх періодичне здійснення.

Економічне і соціальне значення підвищення ефективності використання основних засобів підприємства. Системи показників руху та ефективності використання основних засобів. Напрями інтенсифікації відтворення та шляхи кращого використання основних фондів підприємства за нормальних умов господарювання. Розширене відтворення основних фондів (технічне переозброєння і реконструкція, розширення діючого підприємства, нове будівництво виробничих та інфраструктурних об'єктів).

Сутнісна характеристика оборотних коштів як частини засобів виробництва. Обслуговування оборотними коштами сфер виробництва та обігу. Функціональна та елементна структури оборотних коштів. Стадії кругообігу оборотних коштів.

Нормовані оборотні кошти. Методи розрахунку нормативів оборотних коштів (аналітичний, коефіцієнтний, прямого розрахунку). Обчислення нормативів оборотних коштів у виробничих запасах, незавершеному виробництві, витратах майбутніх періодів, залишках готової продукції. Визначення загального нормативу оборотних коштів для підприємства.

Основні показники рівня ефективності використання оборотних коштів: коефіцієнти оборотності (кількість оборотів) і завантаження, тривалість одного обороту в днях, рентабельність; методика їх обчислення.

Шляхи підвищення ефективності використання оборотних коштів на різних стадіях кругообігу. Проблеми нестачі оборотних коштів і поповнення їх обсягів до нормативного рівня за умов кризової економічної ситуації на підприємстві.

Поняття, склад і структура інвестицій. Інвестиційна діяльність. Класифікація інвестицій. Джерела фінансування інвестицій. Інвестиційний ринок і його інфраструктура. Чинники, які впливають на формування інвестиційного клімату держави. Особливості інвестиційної діяльності на підприємстві. Вибір форм реальних інвестицій та обґрунтування інвестиційних проектів. Основні типи інвестиційних портфелів.

Капіталовкладення аграрних підприємств. Класифікація капіталовкладень залежно від функціонально-цільового призначення, напрямів використання.

Сукупність чинників, що впливають на рівень ефективності інвестицій. Основні організаційно-економічні чинники підвищення ефективності

використання капітальних вкладень: удосконалення проектно-кошторисної справи; поліпшення технологічно-відтворювальної структури капітальних вкладень; скорочення тривалості інвестиційного циклу; застосування гнучких економічних методів управління інвестиційними процесами.

Науково-технічний прогрес: поняття, основні напрями, їх характеристика та взаємозв'язок. Основні напрями НТП в АПК: технічний, технологічний, агрохімічний, біологічний і організаційно-економічний.

Хімізація в системі основних напрямів НТП, її головні складові. Мінеральні добрива, рівень їх застосування, напрями покращення якісного складу, фактори поліпшення використання та забезпечення екологічності їх застосування. Методика розрахунку економічної ефективності використання мінеральних добрив.

Хімічні засоби захисту рослин і тварин Економічний поріг їх шкідливості, методичні підходи до його визначення. Ефективність їх застосування та основні напрями її підвищення. Пестициди і екологія. Інтегрована система захисту сільськогосподарських тварин і рослин та необхідність її запровадження.

Біологічний напрям НТП. Економічна ефективність застосування ентомофагів і ентомопатогенів. Ефективність застосування нових сортів, порід, гібридів. Ефективність біотехнологій у ветеринарії, регуляторів росту і розвитку живих організмів, нових штамів мікроорганізмів та застосування вермикультури.

Технологічний напрям НТП. Методичні підходи до визначення економічної ефективності запровадження технологій. Організаційно-економічний напрям НТП, його зміст та посилення ролі в період становлення ринкових відносин.

Новини і нововведення, їх сутність і первісні імпульси виникнення. Поняття і змістова характеристика інноваційних процесів. Види інноваційних процесів (новин, нововведень): технічні, організаційні, економічні, соціальні, юридичні. Вплив новин (нововведень) на виробництво, на будь-яку господарську і підприємницьку діяльність. Класифікація інноваційних процесів залежно від технологічних параметрів, ступеня новизни інновацій, ролі у відтворювальному процесі. Основні етапи інноваційного процесу. Принципи інноваційної діяльності.

Поняття та характеристика техніко-технологічної бази виробництва. Технічна та технологічна складові підприємства. Форми технічного розвитку. Економічне управління технічним розвитком підприємства. Цілі та пріоритети технічного розвитку.

Витрати та утримання техніки та економічні підходи до обґрунтування вигідності її купівлі порівняно з орендою. Методика визначення критичного обсягу робіт, за якого досягається економічна доцільність від використання власної техніки порівняно з підрядом.

Лізинг сільськогосподарської техніки, його суть, умови здійснення і значення для зміцнення техніко-технологічної бази підприємства.

Поняття, види і чинники формування виробничої потужності. Методичні основи розрахунку виробничої потужності заново створюваного та діючого підприємства. Особливості визначення виробничих потужностей багатогалузевих сільськогосподарських підприємств, спеціалізованих ското-, і свиновідгодівельних підприємств, молочних комплексів і птахофабрик, бройлерних фабрик, тепличних комбінатів. Установлення й регулювання резервних потужностей на підприємствах різних галузей економіки. Показники та шляхи підвищення використання виробничих потужностей.

Функціональна роль матеріально-речових елементів основних виробничих фондів. Енергетична потужність та енергетичні ресурси підприємства. Методика розрахунку показників: енергооснащеність виробництва і енергоозброєність праці, електрооснащеність виробництва і електроозброєність праці, енергомісткість сільськогосподарського виробництва і енерговіддача.

Рівень забезпечення аграрних підприємств сучасними тракторами і машинами та організація їх використання. Методика визначення потреби в тракторах та визначення показників використання тракторного парку і їх оцінки. Взаємозв'язок між показниками інтенсивності використання тракторного парку, продуктивності та економічності його використання. Шляхи підвищення використання тракторного парку підприємства.

Фактична та нормативна забезпеченість комбайнового парку окремими видами комбайнів. Методика визначення показників інтенсивності та економічності використання комбайнів. Досягнутий рівень основних показників та напрями підвищення ефективності використання комбайнового парку.

Методика визначення потреби в основних видах транспорту. Ефективність використання транспортних засобів. Раціональне співвідношення між окремими видами транспорту. Методика визначення потреби в окремих видах транспорту. Техніко-економічні показники використання транспортних засобів та їх аналіз. Шляхи підвищення використання транспорту. Методика визначення показників ефективності використання виробничих будівель та споруд.

Сутність та мета виробничої логістики. Внутрішньовиробничі логістичні системи, їх завдання та цілі функціонування. Управління потоками матеріально-технічних ресурсів: планування, оперативне регулювання, облік контроль та аналіз. Вимоги до організації і оперативного управління матеріальними потоками підприємства. Логістична концепція управління основним виробництвом.

Виробництво як процес перетворення ресурсів організації у вихідну продукцію. Об'єктивні закономірності управління виробництвом (процесом). Природа операційної функції. Галузеві особливості операційної функції.

Сутність і місце операційної діяльності в системі підприємства. Взаємозв'язок операційної діяльності з іншими функціями підприємства. Поняття «операції» та «виробництво», їх взаємозв'язок та розбіжність. Сутність системного підходу до операційної діяльності. Операційна система як об'єкт управління. Особливості та властивості операційної системи. Складові частини операційної системи: переробна підсистема, підсистема забезпечення та підсистема планування і контролю. Класифікаційні підходи до операційних систем. Одиначні (проектні) системи. Дрібносерійні системи. Системи масового виробництва. Системи з безперервним процесом.

Поняття операційної діяльності підприємства. Склад основних ресурсів як вхідних факторів операційної діяльності. Поняття недостатнього, надлишкового та ресурсу обмеженої потужності. Товари (послуги) як результат операційної діяльності підприємства.

Операційні процеси організації – динамічна основа функціонування та розвитку операційної системи. Принципи організації та складність операційних процесів. Типи операційних процесів, їх ознаки. Організація операційного процесу у просторі й часі.

Поняття, структура та тривалість операційного циклу підприємства. Визначення тривалості операційного циклу підприємства. Особливості управління за фазами операційного циклу підприємства.

Якість продукції: сутність і значення для підвищення конкурентоспроможності продукції. Показники якості продукції та їх характеристика. Методи визначення якості продукції і вплив її рівня на результати виробництва. Характеристика якості основних видів сільськогосподарської продукції. Вплив якості на продукції на кінцеві результати виробництва аграрних підприємств. Необхідність досягнення конкурентоспроможності товарів за якістю і ціною. Витрати на якість продукції і характеристика сучасних тенденцій до зміни їх величини у світовій практиці. Економічна межа збільшення витрат на підвищення якості. Методика визначення втрат (додаткового ефекту) від зниження (підвищення) якості продукції. Витрати на поліпшення якості продукції і напрями забезпечення її конкурентоспроможності за якістю.

Стандартизація продукції (послуг) її суть та значення для підвищення якості. Види стандартів. Поняття сертифікація продукції, її значення для виходу продукції на світовий ринок. Державний нагляд за якістю і внутрішньовиробничий технічний контроль.

Поняття і визначення рівня конкурентоспроможності продукції вітчизняних підприємств на ринку. Фактори конкурентоспроможності продукції та підприємства. Методи оцінки конкурентоспроможності продукції. Технічні,

організаційні та соціальні шляхи (заходи) підвищення якості та конкурентоспроможності продукції підприємств України.

Вартість і собівартість продукції. Економічна сутність собівартості продукції. Собівартість та конкурентоспроможність продукції. Характеристика витрат виробництва та обігу. Групування витрат за елементами відповідно до їх економічного змісту. Поняття і склад валових витрат. Витрати, які не відносяться на собівартість продукції, а покриваються за рахунок прибутку підприємства.

Класифікаційні ознаки витрат. Витрати прямі та непрямі, поточних та минулих років, готівкові та безготівкові. Механізм розподілу витрат за об'єктами планування і обігу. Грошова оцінка витрат. Постійні та змінні витрати, їх склад та значення для аналізу ефективності виробництва.

Послідовність визначення собівартості продукції. Методи визначення собівартості сільськогосподарської продукції. Методичні підходи, до визначення нормативної собівартості побічної продукції рослинництва і тваринництва. Методика визначення собівартості сільськогосподарської продукції. Об'єкти визначення собівартості продукції рослинництва і тваринництва. Досягнутий рівень собівартості сільськогосподарської продукції та його динаміка. Причини зростання собівартості. Структура собівартості та методика її розрахунку. Аналіз собівартості індексним методом. Фактори зниження собівартості.

Поточні витрати, сутність, джерела виникнення. Види витрат в залежності від видів діяльності підприємства. Класифікація витрат за окремими ознаками. Критичний обсяг виробництва продукції ("точка беззбитковості"), графічний та аналітичний методи знаходження. Зміна критичного обсягу виробництва продукції під впливом окремих чинників.

Прибуток та дохід як основні показники фінансових результатів діяльності підприємства. Прибутковість і дохідність: їхня сутність, відмінність між ними. Джерела формування прибутку і доходу підприємства. Види прибутку підприємства в залежності від видів діяльності підприємства. Маржинальний дохід. Загальноприйнята практика використання прибутку (доходу) підприємства. Зростання прибутковості фірми під впливом дії окремих чинників. Рівень прибутковості підприємств різних галузей економіки України.

Послідовність визначення фінансових результатів підприємства. Методика обчислення різних видів прибутку в залежності від виду діяльності підприємства.

Рентабельність як відносний показник ефективності роботи підприємства. Принципи формування системи показників ефективності виробничо-господарської та комерційної діяльності підприємства. Система показників ефективності виробництва (узагальнююча); показники використання праці (персоналу), виробничих фондів, фінансових коштів. Методичні підходи до оцінки соціальної ефективності діяльності підприємства.

Визначення економічної ефективності окремих нововведень у рослинництві і тваринництві. Показники ефективності застосування мінеральних добрив та хімічних засобів захисту рослин і тварин. Економічна оцінка прогресивної технології поверхневої технології обробітку ґрунту як важливого захисту від водної і вітрової ерозії. Економічна оцінка різних технологій заготівлі сіна. Економічна оцінка заходів з племінної справи. Визначення загального економічного ефекту від впровадження нових порід тварин.

Модель формування інвестиційного прибутку. Основні принципи оцінки ефективності і відбору для реалізації реальних інвестиційних проектів. Загальна (абсолютна) ефективність капіталовкладень як показник загальної їх віддачі при визначення доцільності їх здійснення. Показники загальної (абсолютної) ефективності: коефіцієнт ефективності вкладень, термін окупності, будівельний лаг та лаг освоєння. Порівняльна ефективність інвестицій та її основні показники: приведені витрати, річний економічний ефект, термін окупності додаткових вкладень, коефіцієнт порівняльної ефективності, чистий дисконтований дохід, індекс доходності, рівень рентабельності, термін окупності інвестицій, норма беззбитковості.

Економічний ефект та ефективність, сутність та відмінності. Економічна сутність і загальний методологічний підхід до вимірювання ефективності діяльності підприємства. Змістова характеристика видів ефективності. Рентабельність виробництва, традиційні показники рентабельності та методика їх визначення. Фактори, що впливають на рентабельність та їх факторний аналіз.

Класифікація чинників підвищення ефективності виробництва за певними ознаками: джерелами зростання; напрямками розвитку і вдосконалення виробництва; місцем реалізації у системі управління виробництвом. Внутрішні та зовнішні чинники підвищення ефективності виробництва.

Сутність агропромислової інтеграції, її організаційні форми і соціально-економічне значення. Розширення і поглиблення міжгалузевих та міжгосподарських зв'язків. Переваги агропромислового виробництва. Синергічний ефект. Соціально-економічне значення агропромислової інтеграції. Принципові аспекти побудови економічного механізму інтеграції аграрних і переробних підприємств.

Організаційні форми агропромислової інтеграції на рівні підприємств. Переваги і недоліки розвитку переробних виробництв в аграрних підприємствах.

Агроконсорціуми як особлива організація форма агропромислової інтеграції. Економічні взаємовідносини між засновниками агроконсорціуму. Фактори підвищення ефективності виробництва в них.

Концентрація сільськогосподарського виробництва: сутність, Показники, абсолютний та відносний рівні, шляхи здійснення. Деконцентрація виробництва

та її зв'язок з процесом реформування аграрних підприємств. Ресурсна концентрація та економічна концентрація, шляхи їх здійснення.

Основні напрями здійснення диверсифікації виробництва: фінансова, виробнича, маркетингова. Види виробничої диверсифікації. Переваги і загрози диверсифікації виробництва та методика визначення її рівня. Показники впливу диверсифікації на результативність виробництва та їх економічний зміст.

Трансформаційні процеси в сільському господарстві. Необхідність, сутність і мета реструктуризації. Основні форми і види реструктуризації підприємств. Стратегічна реструктуризація підприємств. Практика здійснення та ефективність реструктуризації суб'єктів господарювання. Порядок, концепція та варіанти реструктуризації. Реалізація та оцінка ефективності проектів реструктуризації.

Сутність санації (фінансового оздоровлення) господарюючих суб'єктів. Класична модель процесу фінансового оздоровлення підприємств та організацій. Програми та проекти санації суб'єктів господарювання. Бізнес-план фінансового оздоровлення підприємства та його типові розділи. Структура техніко-економічного обґрунтування санації підприємства. Економічна ефективність здійснення санаційних програм розвитку підприємств та організацій.

Сутнісна багатоаспектна характеристика банкрутства підприємства. Банкрутство підприємств (організацій) як економічне явище. Виявлення та аналіз причин банкрутства суб'єктів господарювання. Етапи та процедура порушення справи про банкрутство. Методичні основи визначення ймовірності банкрутства суб'єктів господарювання.

Причини та процедура ліквідації збанкрутілих суб'єктів господарювання. Наслідки ліквідації збанкрутілих підприємств (організацій). Загальна характеристика процесу організації ліквідації (припинення діяльності) збанкрутілого суб'єкта господарювання. Черговість задоволення претензій кредиторів. Управління майном боржника та оцінка можливих наслідків ліквідації збанкрутілих підприємств. Загальноживані у світовій практиці господарювання методи визначення можливості банкрутства підприємства.

Беззбитковість виробництва. Графічний метод визначення беззбитковості. Аналіз кількісного впливу зміни величини постійних, змінних витрат, ціни і обсягу продажу на зміну норми беззбитковості за допомогою аналітичного методу. Визначення резервів зниження критичного обсягу реалізації продукції і підвищення ефективності виробництва.

Методика оцінки ринкової позиції підприємства як партнера. Визначення показників: прибутковості, коефіцієнта кратності процентів, коефіцієнта довгострокового фінансового ризику, коефіцієнта покриття. Оцінка ринкової позиції підприємства за показниками прибутковості. Визначення позиції підприємства на ринку капіталів.

Поняття, цілі та структурні елементи організації економічної безпеки підприємства. Загальна методологія оцінки рівня економічної безпеки. Основні напрями організації економічної безпеки за окремими функціональними складовими: фінансовою, кадровою, техніко-технологічною, політико-правовою, інформаційною, екологічною. Основні ознаки достатнього рівня економічної безпеки підприємства за умов ринкової системи господарювання. Принципи організації та ключові завдання служби безпеки підприємства. Функції та управління безпекою.

Поняття економічної кризи підприємства. Розробка програми виходу з економічної кризи. Стратегія забезпечення належної економічної безпеки підприємства. Національна програма антикризового господарювання.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Мета тестування – перевірка знань, умінь і навичок вступників програмним вимогам, з'ясування компетентності та оцінка ступеня підготовки вступників для отримання ступеня освіти бакалавра.

Результат вступного фахового іспиту, проведеного у письмовій тестовій формі, визначають як суму балів, виставлених на кожне з тестових завдань.

Максимальна кількість балів за вірну відповідь на одне запитання становить 4 бали. За відповідь на кожне питання оцінка може складати 0 балів (неправильна відповідь або відсутність відповіді) або 4 бали (вірна відповідь).

Загальна оцінка від 0 до 99 балів вважається незадовільною.

Максимальна кількість тестових балів, яку можна набрати, правильно виконавши всі завдання тестової роботи – 200 балів.

Фахова атестаційна комісія оцінює роботу за загальною сумою балів, набраних вступником за результатами тестування, яка може знаходитись в межах від 100 до 200 балів.

Мінімальна кількість балів для подальшої участі у конкурсному відборі повинна складати 100 балів.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрійчук В.Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу: Підручник / В.Г Андрійчук. – К.: КНЕУ, 2013. – 779. [5]с.
2. Афанасьєв М.В. Економіка підприємства : навч.-метод. посібн. / М.В. Афанасьєв, О.Б. Плоха. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2007. – 320 с.
3. Березін О.В. Економіка підприємства. - К. : Знання, 2009. - 390 с.
4. Витрати та ефективність виробництва продукції в сільськогосподарських підприємствах (моніторинг). Вип. 5 / Воскобійник Ю.П., Шпикуляк О.Г., Камінський І.В. [та ін.]; [за ред. Ю.П. Воскобійника]. — К. : ННЦ ІАЕ, 2012. — 438 с.
5. Гринчуцький В.І. Економіка підприємства: навч. посібник / В.І. Гринчуцький, Е.Т. Карапетян, Б.В. Погріщук. - К.: Центр учбової літератури, 2010. - 304 с.
6. Гетьман О.О. Економіка підприємства: навчальний посібник / О.О. Гетьман, В.М. Шаповал. - 2-ге вид. - К.: Центр учбової літератури, 2010. - 488 с.
7. Економіка підприємств: підручник / Ф.В. Горбонос [и др.]. - К.: Знання, 2010. - 463 с.
8. Економіка підприємств : підручник / М.Г. Грицак, А.М. Колот, О.Г. Медрул [та ін.] ; [за заг. і наук. ред. Г.О. Швиданенко]. — [вид. 4-те, перероб. і доп.]. — К. : КНЕУ, 2009, —816 с.
9. Економіка підприємства: навчальний посібник для вищої школи. - Львів: Новий Світ - 2000, 2012. - 439 с.
10. Економіка підприємства : навч. посібн. / за ред. В.І. Мацибори. – К.: Каравела, 2008. – 312 с.
11. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підручник. - К.: Центр учбової літератури, 2009. - 728 с.
12. Іванова В.В. Планування і контроль на підприємстві: навч. посібник / В.В. Іванова. - Суми : Університетська книга, 2011. - 443 с.
13. Лупенко Ю.О. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 р. / Ю.О. Лупенко, В.Я. Мессель-Васеляк ; [за ред. Ю.О. Лупенка, В.Я. Мессель-Васеляка]. — К.: ННЦ ІАЕ, 2012 р. — 182 с.
14. Малік М. Й. Конкурентоспроможність аграрних підприємств: методологія і механізми: монографія / М.Й. Малік, О.А. Нужна. — К.: ННЦ ІАЕ, 2007. — 270 с.
15. Макаренко П.М. Моделі аграрної економіки / П.М. Макаренко. — К.: ННЦ ІАЕ, 2005. — 540 с.
16. Супрун О.М. Економічне регулювання аграрного виробництва: монографія / О.М. Супрун. — К.: ННЦ ІАЕ, 2011, — 350 с.
17. Ульянченко О.В. Формування і використання ресурсного потенціалу в аграрній сфері: монографія / О.В. Ульянченко. – Харків: Харків. нац. агр. ун-т, 2006. – 357 с.